

Nr 366.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dyrtidstillägg för år 1920 åt vissa lärare vid lantmannaskolor och lanthushållskolor; given Stockholms slott den 5 mars 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid lantmanna- och lanthushållsskolor;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa allmänna grunder må befinnas erforderliga;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt ovanberörda allmänna grunder anvisa på *tilläggsstat* för år 1920 under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag av kronor 270,000;

dels ock medgiva, att i de fall, då landsting, kommun eller annan myndighet för år 1920 anvisat medel för beredande av dyrtidstillägg åt lärare, till vilken sådant tillägg enligt ovan föreslagna allmänna grunder skulle utgå av statsmedel, det må ankomma på landstinget, kommunen eller myndigheten att av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget tillgodoföra sig den del, varmed i de särskilda fallen summan av statsbidraget och ortsbidraget överstiger det belopp, vilket skulle utgå såsom dyrtidstillägg till vederbörande lärare, därest sådant tillägg, med tillämpning i övrigt av berörda allmänna grunder finge utgå *antingen* å hela minimiavlöningen *eller*, där för vissa lärare föreskrift om minimiavlöning saknas, å dubbla det belopp, varå enligt lantbruksstyrelsens bestämmande dyrtidstillägg av statsmedel må beräknas, *eller*,
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 309 häft. (Nr 366.)

slutligen, där Kungl. Maj:t funnit anledning i särskilt fall medgiva undantag från föreskrifterna om minimiavlöning, å hela det av Kungl. Maj:t för sådant fall stadgade beloppet.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Bror Petré.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5
mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

T. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petrén anförde:
I propositionen nr 2 angående anslag å tilläggsstat för innevarande
år har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln i punkterna 11 och 12
föreslagit riksdagen att i avbidan å blivande propositioner angående
dyrtidstillägg för år 1920 åt lärare vid statsunderstödda lantmannaskolor,
respektive lärarinnor vid statsunderstödda lanthushållsskolor beräkna
anslag å 230,000 kronor, respektive 70,000 kronor Utredningen an-
gående frågan om sådana dyrtidstillägg har verkställts av de sak-
kunniga, vilka tillkallats för utredning av frågan om beredande av dyr-
tidstillägg åt vissa kommunalt anställda lärare. Dessa sakkunniga hava
den 4 mars 1920 avgivit utlåtande i ämnet och därvid överlämnat för-

slag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

I utlåtandet hava de sakkunniga anfört följande:

»I skrivelse den 4 oktober 1919 har styrelsen för svenska lantmannaskolans lärarförening anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om beredande åt lärare vid lantmannaskolor av dyrtidstillägg av sådan storlek, att, med tillskjutande från landstingen av en tredjedel av det erforderliga anslaget, dessa lärare måtte på grundvalen av redan beviljad lönerreglering bliva likställda med statstjänare. Denna framställning överlämnades av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 23 oktober 1919 till chefen för jordbruksdepartementet.

Lantbruksstyrelsen erinrade därvid, hurusom 1919 års lagtima riksdag medgivit vissa förhöjningar i de till lantmannaskolor och lanthushållsskolor utgående statsunderstöden, vilka förhöjningar närmast avsett att reglera avlöningsförmånerna åt föreståndare och lärare vid nämnda skolor, beträffande lantmannaskolorna från början av det läsår, som toge sin början den 1 november 1919, och beträffande lanthushållsskolorna från och med år 1920. I sin underdåniga skrivelse den 29 januari 1919 angående omförmälda anslagsförhöjningar hade lantbruksstyrelsen framhållit, att de föreslagna lönebeloppen avpassats efter normala förhållanden, därvid styrelsen emellertid utgått från ett något högre allmänt prisläge än det före kriget rådande, enär det icke kunde anses sannolikt, att prisen å olika förnödenheter skulle nedgå till samma prisnivå som före kriget; skulle de rådande höga prisen fortvara även sedan de nyreglerade lönerna börjat tillämpas, förefunnes enligt lantbruksstyrelsens mening möjlighet att genom tillägg i en eller annan form bereda erforderlig ökning i lönebeloppen.

Då prisen å olika förnödenheter alltjämt befunne sig i ett läge, som överstege det, från vilket man vid bestämmandet av omförmälda löner ansett sig böra utgå, syntes det lantbruksstyrelsen vara av behovet påkallat, att tillfällig löneförbättring fortfarande komme att, på sätt dittills ägt rum, beredas lärarpersonalen vid lantman- och lanthushållsskolor, därvid såväl grunderna för löneförbättringens beräkning som beloppet av densamma torde böra bestämmas i viss överensstämmelse med vad som eventuellt kunde bliva fallet vid andra närstående skolor, närmast de statsunderstödda folkhögskolorna.

Lantbruksstyrelsen hemställde förjänd, att departementschefen ville vidtaga de åtgärder för frågans närmare utredning och för förverkligande av de av styrelsen sålunda uttalade önskemålen, som departementschefen kunde finna erforderliga.

Genom nådigt beslut den 31 oktober 1919 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt de sakkunniga för utredning av frågan om dyrtidstillägg efter utgången av år 1919 åt lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter att i detta ärende avgiva underdånigt utlåtande, och få med anledning därav de sakkunniga, med återställande av handlingarna i ärendet, härmed anföra följande.

De sakkunniga hava den 31 januari 1920 avgivit tryckt betänkande, innefattande utlåtande och förslag angående dyrtidstillägg efter utgången av år 1919 åt lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter, däribland även folkhögskolor. Vid sådant förhållande hava de sakkunniga ansett sig böra i första hand taga under överbäggande, huruvida de allmänna grunder, på vilka berörda förslag är byggt,

skulle kunna vinna tillämpning även i fråga om lärarpersonalen vid lantmanna- och lanthushållsskolor.

Dessa allmänna grunder kunna i huvudsak sammanfattas sålunda:

Vid utmätande av det dyrtidstillägg, varom nu är fråga, bör först undersökas, huruvida gällande avlöningar må hava fastställts med hänsyn i större eller mindre mån till rådande dyrtid och sålunda kunna anses redan innefatta ett visst mått av dyrtidstillägg. Det dyrtidstillägg, som nu må komma att beviljas, bör helt utgå av statsmedel och icke förknippas med villkor om bidrag från vederbörande kommuner eller andra läroanstaltens principaler. I fråga om dyrtidstilläggets belopp bör åtskillnad göras mellan familjeförsörjare och icke familjeförsörjare, så att de senare erhålla två tredjedelar av vad som tillkommer de förra. För familjeförsörjare bör dyrtidstillägg beräknas med tillämpning av de i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst gällande grunder, dock allenast å en viss, allt efter förhållandena i olika fall bestämd del av föreskrivna minimiavlöningar. Beträffande dyrtidstillägg under tjänstledighet, till innehavare av två eller flera befattningar, som medföra rätt till dyrtidstillägg, samt till befattningshavare, som samtidigt är berättigad till dyrtidstillägg såsom pensionär, böra gälla regler likartade med dem, som i dessa hänseenden äro fastställda beträffande befattningshavare i statens tjänst.

De sakkunniga hava funnit sig för sin del kunna förorda, att dessa allmänna riktlinjer få lända till efterföljd även i fråga om dyrtidstillägg åt lärarpersonalerna vid lantmanna- och lanthushållsskolorna. Särskilt vilja de sakkunniga framhålla, att då enligt de sakkunnigas förslag i betänkandet den 31 januari 1920 dyrtidstillägg efter nu angivna regler skulle tillkomma lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna, det är angeläget, att likartade regler vinna tillämpning jämväl beträffande de med folkhögskolorna i vissa hänseenden jämställda och i åtskilliga fall nära förenade lantmanna- och lanthushållsskolorna.

Då de sakkunniga med tillämpning av nu angivna grunder gå att avgiva förslag rörande dyrtidstillägg av statsmedel åt lärare vid lantmanna- och lanthushållsskolor, vilja de sakkunniga till en början erinra, hurusom normerande bestämmelser rörande avlöningen till lärare vid nämnda läroanstalter givits först genom beslut vid 1919 års lagtima riksdag. Dessa bestämmelser återfinnas i kungörelserna den 5 december 1919 angående statsunderstöd till lantmannaskolor m. m. (svensk författningssamling nr 857) och den 12 december 1919 angående statsunderstöd till lanthushållsskolor m. m. (nr 854). Redan dessförinnan hade det emellertid på grund av den under kristiden inträdda allmänna prisstegringen blivit nödvändigt att genom särskilda anslag av statsmedel bereda lantmanna- och lanthushållsskolornas lärarpersonal förbättrade löneförmåner. Sålunda har till lärare vid lantmannaskolor utgått för läsåret 1916—1917 krigstidshjälp (svensk författningssamling nr 815/1917), för läsåret 1917—1918 tillfällig löneförbättring (nr 816/1917) och för läsåret 1918—1919 dels tillfällig löneförbättring enligt beslut vid 1918 års lagtima riksdag (nr 903/1918) dels extra krigstidstillägg enligt beslut av 1918 års urtima riksdag (nr 956/1918) dels slutligen för viss personal ytterligare tillfällig löneförbättring enligt beslut av 1919 års lagtima riksdag (nr 647/1919). På enahanda sätt hava lanthushållsskolornas lärarinnor uppburit för år 1918 tillfällig löneförbättring (nr 904/1918), för senare halvåret 1918 extra krigstidstillägg (nr 957/1918) och för år 1919 tillfällig löneförbättring (nr 904/1918 och 648/1919).

Vad särskilt angår lärarna vid lantmannaskolor, hava de olika tillskott, som

sålunda till dem utgått för läsåret 1918—1919, kommit att tillhopa väsentligt överskrida vad som i motsvarande avseende i allmänhet kommit de vid kommunala läroanstalter och privatläroverk anställda lärarna till del. Av denna anledning och i likhet med vad av de sakkunniga föreslagits beträffande folkhögskolornas lärare, anse de sakkunniga, att för år 1919 något ytterligare dyrtidstillägg eller annan dylik förmån av statsmedel, utöver vad som för läsåret 1918—1919 utgått till lantmannaskolornas lärare, icke nu bör ifrågakomma för denna personal. Liksom beträffande folkhögskolornas lärare torde sålunda det dyrtidstillägg, som nu kan komma att beviljas för lärare vid lantmannaskolor, böra till dem utgå för kalenderåret 1920. Även för lantlänsskolornas lärare torde dyrtidstillägget böra avse nämnda kalenderår.

Beträffande de för lantman- och lantlänsskolornas lärare fastställda lönernas förhållande till det allmänna prisläget har, såsom i det föregående är nämnt, av lantbruksstyrelsen erinrats, hurusom de av styrelsen på sin tid föreslagna och sedermera godtagna beloppen avpassats efter ett något högre prisläge än det, som rådde före krigsutbrottet (jämför riksdagens skrivelse nr 338/1919). Lantbruksstyrelsens förslag i ämnet var, jämväl vad lönebeloppen angår, avfattat i huvudsaklig överensstämmelse med den framställning, som något tidigare av skolöverstyrelsen avgivits rörande lönereglering för folkhögskollärarna. Beträffande skolöverstyrelsens förslag i denna del erinrade riksdagen (skrivelse nr 8 A 1919, punkt 218), att folkhögskolorna syntes i ett eller annat hänseende hava i detta förslag blivit i jämförelse med andra läroanstalter väl mycket tillgodosedda, men hade riksdagen likväl på anförda skäl ansett sig böra bifalla förslaget.

Då sålunda de för lärare vid lantman- och lantlänsskolor enligt beslut av 1919 års lagtima riksdag fastställda minimiavlönningarna torde få anses redan innefatta ett visst mått av dyrtidstillägg, hava de sakkunniga funnit sig böra, i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande folkhögskolornas lärarpersonal, hemställa, att det dyrtidstillägg, som må böra av statsmedel utgå till lärare vid lantman- och lantlänsskolor, må beräknas på belopp, motsvarande allenast *hälften* av stadgad minimiavlönning. Det torde emellertid till undvikande av missförstånd böra framhållas, att ett sålunda beräknat dyrtidstillägg kommer att väsentligt överstiga hälften av det dyrtidstillägg, som enligt samma beräkningsgrunder skulle utgå å minimiavlönningarnas totalbelopp.

I sådana fall då, jämlikt stadgande i ovanberörda kungörelser den 5 och den 12 december 1919, Kungl. Maj:t kan finna anledning medgiva undantag från föreskrifterna om minimiavlönning, torde dyrtidstillägg böra beräknas å hälften av de utav Kungl. Maj:t för dessa fall bestämda avlöningsbeloppen.

I likhet med vad som föreslagits beträffande folkhögskolornas personal anse de sakkunniga anledning ej föreligga att såsom villkor för det dyrtidstillägg, som nu må böra av statsmedel beredas lantman- och lantlänsskolornas lärare, uppställa krav på visst tillskott från orterna. Även utan ett sådant villkor torde dylika tillskott, där de kunna finnas i särskilda fall erforderliga, kunna påräknas inom de olika orterna.

För att åskädliggöra innebörden av sitt förevarande förslag hava de sakkunniga ansett sig böra utföra en beräkning rörande de belopp, som enligt detta förslag skulle komma att utgå såsom dyrtidstillägg till föreståndare och vissa grupper av lärare vid ifrågavarande båda slag av läroanstalter. Beloppen hava uträknats efter ett grundtal av 141 och med antagande att de i propositionen nr 95 till inne-

varande års riksdag föreslagna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst komma att för senare halvåret 1920 bliva gällande.

Enligt föreskrift i de nya kungörelserna angående statsunderstöd till lantman- och lanthushållsskolor skall den kontanta grundlönen utgå efter lästid, och där ej annorlunda åsämjes, utbetalas månadsvis i efterskott; ålderstilläggen skola likaledes utbetalas i efterskott. På sätt av de sakkunniga föreslagits beträffande andra lärargrupper, avse de sakkunniga, att även till lantman- och lanthushållskolornas personal dyrtidstillägget skall utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Då nu verksamheten vid ifrågavarande läroanstalter ej pågår under hela året, torde det i stor utsträckning komma att inträffa, att lärarpersonalen får uppbära sin avlöning fördelad endast på vissa av årets månader. Härtill har i de efterföljande beräkningarna tagits hänsyn sålunda, att det högre procenttalet 141 tillämpats allenast å ett årsbelopp, motsvarande det antal månader, varunder läraren kan antagas hava under året varit i tjänstgöring, under det att det reducerade procenttalet, här antaget till 47 procent för första halvåret och till 70 $\frac{1}{3}$ procent (utan avrundning) för senare halvåret, använts vid beräkning av dyrtidstillägg å de överskjutande beloppen.

Beräkningarna hava sammanförts i följande tabläer, vilka upptaga beträffande *lantmannaskolor* de lärargrupper, för vilka minimiavlöningar äro fastställda, sålunda fast anställda föreståndare och lärare, samt beträffande *lanthushållsskolor* likaledes vissa grupper av lärare, för vilka minimilöner äro stadgade, nämligen föreståndarinnor och lärarinnor med full tjänstgöring, dock allenast sådana, som tjänstgöra vid antingen en eller två kortare kurser eller vid en längre kurs.

	Kontant minimi- avlöning kronor	Belopp, varå dyr- tidstillägg beräknas kronor	Familjeförsörjare		Icke-familjeförsörjare	
			Dyrtids- tillägg kronor	Summa avlöning kronor	Dyrtids- tillägg kronor	Summa avlöning kronor
Lantmannaskolor.						
<i>Föreståndare med tjänstgöring:</i>						
enbart vid huvudkurs:						
1. lönegraden	4,000 —	2,000 —	1,586 25	5,586 25	1,057 50	5,057 50
2. »	4,500 —	2,250 —	1,733 13	6,233 13	1,155 42	5,655 42
3. »	5,000 —	2,500 —	1,880 —	6,880 —	1,253 33	6,253 33
vid huvudkurs jämte längre kurs, fortsättningskurs eller en andra årskurs:						
1. lönegraden	5,400 —	2,700 —	2,244 25	7,644 25	1,496 17	6,896 17
2. »	5,900 —	2,950 —	2,391 13	8,291 13	1,594 09	7,494 09
3. »	6,400 —	3,200 —	2,538 —	8,938 —	1,692 —	8,092 —
<i>Lärare med tjänstgöring:</i>						
enbart vid huvudkurs:						
1. lönegraden	3,000 —	1,500 —	1,292 50	4,292 50	861 67	3,861 67
2. »	3,500 —	1,750 —	1,439 33	4,939 33	959 59	4,459 59
3. »	4,000 —	2,000 —	1,586 25	5,586 25	1,057 50	5,057 50
4. »	4,500 —	2,250 —	1,733 13	6,233 13	1,155 42	5,655 42

	Kontant minimi- avlöning kronor	Belopp, varå, dyr- tidstillägg beräknas kronor	Familjeförsörjare		Icke-familjeförsörjare	
			Dyrtids- tillägg kronor	Summa avlöning kronor	Dyrtids- tillägg kronor	Summa avlöning kronor
vid huvudkurs jämte längre kurs, fortsättningskurs eller en andra årskurs:						
1. lönegraden	3,700 —	1,850 —	1,744 ⁸⁸	5,444 ⁸⁶	1,163 ³⁵	4,863 ²⁵
2. »	4,200 —	2,100 —	1,891 ⁷⁵	6,091 ⁷⁵	1,261 ¹⁷	5,461 ¹⁷
3. »	4,700 —	2,350 —	2,038 ⁶⁸	6,738 ⁶⁵	1,359 ⁰⁹	6,059 ⁰⁹
4. »	5,200 —	2,600 —	2,185 ⁵⁰	7,385 ⁵⁰	1,457 —	6,657 —
Lanthushållsskolor.						
<i>Föreståndarinna med tjänstgöring:</i>						
vid en kortare kurs:						
1. lönegraden	1,400 —	700 —	740 ²⁵	2,140 ²⁵	493 ⁵⁰	1,893 ⁵⁰
2. »	1,700 —	850 —	828 ⁸⁸	2,528 ⁸⁶	552 ²⁵	2,252 ²⁵
3. »	2,000 —	1,000 —	916 ⁵⁰	2,916 ⁵⁰	611 —	2,611 —
vid två kortare kurser:						
1. lönegraden	2,400 —	1,200 —	1,363 —	3,763 —	908 ⁶⁷	3,308 ⁶⁷
2. »	2,700 —	1,350 —	1,451 ¹³	4,151 ¹³	967 ⁴²	3,667 ⁴²
3. »	3,000 —	1,500 —	1,539 ²⁵	4,539 ²⁵	1,026 ¹⁷	4,026 ¹⁷
vid en längre kurs:						
1. lönegraden	2,000 —	1,000 —	1,081 —	3,081 —	720 ⁶⁷	2,720 ⁶⁷
2. »	2,300 —	1,150 —	1,169 ¹³	3,469 ¹³	779 ⁴²	3,079 ⁴²
3. »	2,600 —	1,300 —	1,257 ²⁵	3,857 ²⁵	838 ¹⁷	3,438 ¹⁷
<i>Lärlarinna med tjänstgöring:</i>						
vid en kortare kurs:						
1. lönegraden	1,000 —	500 —	622 ⁷⁵	1,622 ⁷⁵	415 ¹⁷	1,415 ¹⁷
2. »	1,300 —	650 —	710 ⁸⁸	2,010 ⁸⁶	473 ⁹²	1,773 ⁹²
3. »	1,600 —	800 —	799 —	2,399 —	532 ⁶⁷	2,132 ⁶⁷
4. »	1,900 —	950 —	887 ¹⁸	2,787 ¹⁸	591 ⁴²	2,491 ⁴²
vid två kortare kurser:						
1. lönegraden	1,800 —	900 —	1,186 ⁷⁵	2,986 ⁷⁵	791 ¹⁷	2,591 ¹⁷
2. »	2,100 —	1,050 —	1,274 ⁸⁸	3,374 ⁸⁶	849 ⁹²	2,949 ⁹²
3. »	2,400 —	1,200 —	1,363 —	3,763 —	908 ⁶⁷	3,308 ⁶⁷
4. »	2,700 —	1,350 —	1,451 ¹³	4,151 ¹³	967 ⁴²	3,667 ⁴²
vid en längre kurs:						
1. lönegraden	1,500 —	750 —	934 ¹⁸	2,434 ¹⁸	622 ⁷⁵	2,122 ⁷⁵
2. »	1,800 —	900 —	1,022 ²⁵	2,822 ²⁵	681 ⁵⁰	2,481 ⁵⁰
3. »	2,100 —	1,050 —	1,110 ³⁸	3,210 ³⁶	740 ²⁵	2,840 ²⁵
4. »	2,400 —	1,200 —	1,198 ⁵⁰	3,598 ⁵⁰	799 —	3,199 —

Vad lantmannaskolornas lärarpersonal angår, hava under den gångna tiden tillfällig löneförbättring och liknande förmåner utgått, förutom till de såsom ordinarie ansedda lärarna, jämväl till varje annan lärare, därest hans tjänstgöringskyldighet under vederbörande kurs uppgått i medeltal till minst 15 undervisningstimmar i veckan. Lärarinna vid lantbruksskola har i hittills förekommande fall åtnjutit dylika förmåner endast under förutsättning att hennes tjänstgöringskyldighet under vederbörande kurs uppgått till i medeltal minst 30 timmar i veckan. I överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande folkhögskolornas lärare. anse sig de sakkunniga böra hemställa, att delaktighet i det dyrtidstillägg, varom nu är fråga, må beredas, vad angår lantmannaskolornas lärarpersonal, ej blott fast anställda föreståndare och lärare utan även varje annan lärare, vars tjänstgöringskyldighet under vederbörande kurs uppgår till i medeltal minst 15 undervisningstimmar i veckan, samt, beträffande lantbruksskolornas föreståndarinnor och lärarinnor, likaledes alla dem, vilkas tjänstgöring omfattar i medeltal minst 15 undervisningstimmar i veckan.

Efter vad i det föregående är antytt, innehålla gällande författningar rörande statsunderstöd till lantmannaskolor och lantbruksskolor bestämmelser om minimiavlöningar endast så vitt angår fast anställda föreståndare och lärare vid lantmannaskolor samt föreståndarinnor och lärarinnor med full tjänstgöring vid lantbruksskolor. För övriga lärare torde vederbörande skolas styrelse vara oförhindrad att fastställa avlöningarna efter prövning i varje särskilt fall.

Under sådana förhållanden framträder det spørsmålet, huruvida dyrtidstillägg enligt de av de sakkunniga nu föreslagna reglerna lämpligen skulle kunna utan vidare beräknas å de avlöningar, som sålunda kunna hava av skolstyrelserna för olika fall bestämts. Vid besvarande av denna fråga hava de sakkunniga hämtat ledning från det stadgande, som innehålles i § 7 av kungörelsen den 30 maj 1919 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Detta stadgande, vilket i oförändrad form återfinnes i det till 1920 års riksdag avlåtna förslag (proposition nr 95) till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, innebär i huvudsak, att till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, den myndighet, som äger bestämma avlöningen, skall lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnadskostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid bestämmelserna rörande dyrtidstillägg till övriga statens befattningshavare skola äga motsvarande tillämpning.

Det har synts de sakkunniga, som om en likartad begränsning i fråga om rätt till dyrtidstillägg skulle kunna beträffande de lärare vid lantmannaskolor och lantbruksskolor, för vilka några minimiavlöningar icke blivit fastställda, lämpligen vinnas genom en föreskrift därom, att till sådan lärare dyrtidstillägg får utgå enligt de allmänna regler, som av de sakkunniga föreslås i fråga om andra grupper av lärare, men beräknas allenast å den del av avlöningen, som av lantbruksstyrelsen med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnadskostnader beviljad avlöningsförhöjning, för de särskilda fallen bestämmas, dock högst å ett belopp, motsvarande hälften av den utgående avlöningen.

De sakkunniga hava utarbetat ett såsom bilaga vid detta betänkande fogat

förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor. Beträffande detaljerna i detta förslag, som nära ansluter sig till ett i betänkandet den 31 januari 1920 framlagt förslag till kungörelse rörande dyrtidstillägg till folkhögskolornas lärarpersonal, torde här få, utöver vad i det föregående yttrats, anföras följande:

§ 1, mom. 2.

De två sista styckena i detta moment överensstämman med vad som i detta hänseende föreslagits i fråga om dyrtidstillägg till lärare vid folkhögskola och äga viss motsvarighet jämväl i förut meddelade stadganden rörande tillfällig löneförbättring åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

§ 3, mom 2.

Mellan familjeförsörjare och icke-familjeförsörjare har gränsen här dragits på enahanda sätt, som föreslagits i betänkandet den 31 januari 1920 beträffande samtliga där avsedda lärargrupper.

I övrigt har, med anslutning till gällande och föreslagna bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, i det nu förevarande förslaget iakttagits, att dyrtidstillägget för belopp, som överstiga gränsen 100 kronor för månad, skall utgå för första halvåret 1920 efter ett procenttal, motsvarande en tredjedel av grundtalet, och för andra halvåret 1920 efter ett procenttal, motsvarande hälften av grundtalet, varjämte maximigränserna för dessa båda perioder satts till respektive 600 kronor och 1,250 kronor för månad.

Beträffande kostnaden för det av de sakkunniga sålunda föreslagna dyrtidstillägget till lärare vid lantman- och lanthushållsskolor har, i saknad av uppgifter angående personalens fördelning på grupperna familjeförsörjare och icke-familjeförsörjare samt på olika lönegrader m. m., endast en approximativ beräkning kunnat anställas. Enligt denna beräkning kunna kostnaderna, såvitt angår år 1920, antagas utgöra i runt tal för lantmannaskolornas lärare 210,000 kronor och för personalen vid lanthushållsskolor 60,000 kronor, tillhoppa alltså 270,000 kronor.

Såsom närmare utvecklats i betänkandet den 31 januari 1920 beträffande där avsedd lärarpersonal, torde man även i fråga om lantman- och lanthushållsskolornas lärare böra förutsätta, att i vissa fall bidrag till höjande av lärarnas avlöning, att utgå i form av dyrtidstillägg, redan kunna hava för år 1920 lämnats inom de olika orterna (av landsting, hushållningssällskap o. s. v.). För att i detta hänseende åstadkomma en utjämning anse sig de sakkunniga böra hemställa, i likhet med vad i nyssberörda betänkande skett, att en föreskrift meddelas om rätt för den anslagsbeviljande myndigheten att tillgodoföra sig viss del av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget. Förslag till en formulerad bestämmelse härom lämnas här nedan.

Under åberopande av vad sålunda blivit anfört hemställa de sakkunniga, att förslag måtte avlåtas till riksdagen, att riksdagen måtte

dels godkänna bifogade förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg und r år 1920 åt lärare vid lantman- och lanthushållsskolor,

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa allmänna grunder må finnas erforderliga,

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt ovanberörda allmänna grunder anvisa på tilläggsstat för år 1920 under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag av 270,000 kronor,

dels ock medgiva, att i de fall, då landsting, kommun eller annan myndighet för år 1920 anvisat medel för beredande av dyrtidstillägg åt lärare, till vilken sådant tillägg enligt ovan föreslagna allmänna grunder skulle utgå av statsmedel, det må ankomma på landstinget, kommunen eller myndigheten att av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget tillgodoföra sig den del, varmed i de särskilda fallen summan av statsbidraget och ortsbidraget överstiger det belopp, vilket skulle utgå såsom dyrtidstillägg till vederbörande lärare, därest sådant tillägg, med tillämpning i övrigt av berörda allmänna grunder, finge utgå *aningen* å hela minimiavlöningen *eller*, där för vissa lärare föreskrift om minimiavlöning saknas, å dubbla det belopp, varå enligt lantbruksstyrelsens bestämmande dyrtidstillägg av statsmedel må beräknas, *eller* slutligen, där Kungl. Maj:t funnit anledning i särskilt fall medgiva undantag från föreskrifterna om minimiavlöning, å hela det av Kungl. Maj:t för sådant fall stadgade beloppet.»

I likhet med de sakkunniga anser jag skäligt, att visst dyrtidstillägg av statsmedel utgår till nu ifrågavarande lärare vid lantmannas- och lanthushållsskolor.

T. f. departementschefen.

Jag har i ärendet under hand samrått med lantbruksstyrelsen. Denna styrelse har därvid, under erinran att den nya löneordningen för lantmannaskolornas personal trätt i kraft redan den 1 november 1919, framhållit, att någon tillfällig löneförbättring eller något dyrtidstillägg icke skulle tillgodokomma dessa skolors personal för månaderna november och december 1919. Med hänsyn emellertid till det av de sakkunniga påvisade förhållandet, att de olika tillskott, som under läsåret 1918—1919 utgått till dessa lärare, tillhoppa väsentligt överstigit vad som i motsvarande avseende i allmänhet kommit de vid kommunala läroanstalter och privatläroverk anställda lärarna till del, anser jag mig icke böra ifrågasätta någon avvikelse från de sakkunnigas förslag, att nu ifrågavarande dyrtidstillägg skall även för lantmannaskolornas del utgå för kalenderåret 1920.

De i de sakkunnigas förslag följda principerna för dyrtidstilläggets beräkning överensstämmer med de i deras betänkande den 31 januari 1920 tillämpade grunderna i fråga om dylikt dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor, i vilket avseende Kungl. Maj:t förut denna dag på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet fattat beslut. På grund härav och då jag ej heller eljest har något mot desamma att erinra, tillstyrker jag, att de måtte godkännas.

Vad de i § 5 angivna belopp av 600 resp. 1,250 kronor för månad beträffar, är det tydligt, att de, såvitt angår avlöning från nu ifråga-

varande skolor, skola grundas allenast på den del av avlöningen, som enligt bestämmelserna i § 1 tages i betraktande vid dyrtidstilläggets beräkande. Mot de sakkunnigas förslag i övrigt har jag ej något att erinra.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna bifogade förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid lantmanna- och lant-hushållsskolor;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa allmänna grunder må finnas erforderliga;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt ovanberörda allmänna grunder anvisa på tilläggsstat för år 1920 under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag av kronor 270,000;

dels ock medgiva, att i de fall, då landsting, kommun eller annan myndighet för år 1920 anvisat medel för beredande av dyrtidstillägg åt lärare, till vilken sådant tillägg enligt ovan föreslagna allmänna grunder skulle utgå av statsmedel, det må ankomma på landstinget, kommunen eller myndigheten att av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget tillgodoföra sig den del, varmed i de särskilda fallen summan av statsbidraget och ortsbidraget överstiger det belopp, vilket skulle utgå såsom dyrtidstillägg till vederbörande lärare, därest sådant tillägg, med tillämpning i övrigt av berörda allmänna grunder, finge utgå *antingen* å hela minimiavlöningen *eller*, där för vissa lärare föreskrift om minimiavlöning saknas, å dubbla det belopp, varå enligt lantbruksstyrelsens bestämmande dyrtidstillägg av statsmedel må beräknas, *eller* slutligen, där Kungl. Maj:t funnit anledning i särskilt fall medgiva undantag från föreskrifterna om minimiavlöning, å hela det av Kungl. Maj:t för sådant fall stadgade beloppet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

H. Mellström.

Bilaga.

Förslag

till

Kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och lärare med fast anställning vid statsunderstödd lantmannaskola samt föreståndarinna och lärarinna vid statsunderstödd lanthushållsskola, vilka bestrida full tjänstgöring, äga, med nedan angivna begränsningar och undantag, för år 1920 upphära dyrtidstillägg av statsmedel å ett belopp, motsvarande hälften av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen, dock att, där Kungl. Maj:t funnit anledning i särskilt fall medgiva undantag från föreskrifterna om minimiavlöning, dyrtidstillägget skall utgå å hälften av det utav Kungl. Maj:t för sådant fall stadgade avlöningsbeloppet.

Mom. 2. Dyrtidstillägg tillkommer jämväl annan lärare vid statsunderstödd lantmannaskola och statsunderstödd lanthushållsskola än under mom. 1 sägs, under förutsättning att lärarens tjänstgöring vid anstalten omfattar minst 15 undervisningstimmar i veckan, och beräknas i sådant fall dyrtidstillägget å så stor del av den till läraren utgående kontanta avlöningen, som av lantbruksstyrelsen, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnadskostnader beviljad avlöningsförhöjning, för varje fall bestämmes, dock högst å ett belopp, motsvarande hälften av berörda avlöning.

Är lärare, som i detta moment avses, anställd både vid statsunderstödd lantmannaskola och vid statsunderstödd lanthushållsskola eller jämväl vid statsunderstödd folkhögskola, må dyrtidstillägg tillkomma honom, därest hans sammanlagda tjänstgöring vid skolorna uppgår till minst 15 undervisningstimmar i veckan.

Har vid viss kurs tjänstgöring för sådan lärare, varom nu är fråga, under någon del av tjänstgöringstiden icke omfattat 15 undervisningstimmar i veckan, må dock dyrtidstillägg till honom utgå, så framt sammanlagda antalet av hans undervisningstimmar under kursen uppgått till i medeltal 15 i veckan.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Mom 1. Dyrtidstillägget utgår, på sätt nedan sägs, med högre belopp till familjeförsörjare än till icke-familjeförsörjare.

Mom 2. Såsom familjeförsörjare anses

a) manlig befattningshavare, som vid början av det kalenderkvartal, vilket omfattar den månad dyrtidstillägget avser, underhåller antingen barn, som icke uppnått 18 års ålder eller som på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte är varaktigt oförmöget till arbete, eller fader eller moder; dock ej i sådana fall, då barnet eller fadern eller modern är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

b) manlig befattningshavare, vars hustru vid kalenderkvartalets början är på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varaktigt oförmögen till arbete; dock ej i sådant fall, då hustrun är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

c) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är ogift, änka eller fränskild och underhåller barn eller fader eller moder, på sätt under a) sägs; samt

d) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är gift och vars man är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll; dock ej i sådana fall, då mannen är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel.

Mom 3. Andra befattningshavare än under mom. 2 sägs anses såsom icke-familjeförsörjare.

Mom 4. Till familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget, därest den del av avlöningen, varå enligt § 1 dyrtidstillägg må beräknas, icke överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger nämnda del av avlöningen 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för det belopp, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för det belopp, som överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet.

Mom 5. Till icke-familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget i varje fall med två tredjedelar av det belopp, som enligt mom. 4 skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare.

§ 4.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra

offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, äger icke uppbära dyrtidstillägg, för den händelse statsbidrag prövats icke böra utgå till hans avlöning; i övriga fall skall till honom utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 5.

Mom 1. Där någon innehar två eller flera befattningar, som i § 1 avses, eller eljest äger såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, skall dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad; och skall dyrtidstillägget utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken vederbörande lärare först blivit befordrad.

Mom 2. Åtnjuter lärare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst, skall beträffande hans rätt till dyrtidstillägg å befattning, som i § 1 avses, gälla,

att lärare, som är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg allenast efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet; därest emellertid hans avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst understiger 100 kronor för månad, må han åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, dock högst å det belopp, varmed avlöningen i statens tjänst understiger 100 kronor för månad; samt

att lärare, som icke är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg med två tredjedelar av det belopp, som enligt vad nyss är sagt skulle tillkomma honom, därest han vore familjeförsörjare.

Dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst och dyrtidstillägg å avlöning vid befattning, som i § 1 avses, må dock icke beräknas å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den i gällande allmän författning stadgade lärotiden, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar lantbrukstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.